Erityisasiantuntija Joni Rehunen

Asia: HE 175/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

Asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

Palkkatuen uudistaminen

Esitys liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen lisätä palkkatuen käyttöä yksityisellä sektorilla. Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa palkkatukea koskevia säännöksiä ja lisätä siten palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Palkkatuen käytön lisäämisellä yrityksissä pyritään lisäämään palkkatuen vaikuttavuutta ja nostamaan työllisyysastetta. Esityksen tavoitteena on myös yksinkertaistaa palkkatukijärjestelmää, muun muassa yhtenäistämällä palkkatukiprosentteja ja tuen kestoja. Esityksen tavoitteita voidaan pitää kannatettavina.

Palkkatuen rinnalle ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi tuki 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden edistämiseksi. Tuen tarkoituksena on edistää 55 vuotta täyttäneiden työllistymistä parantamalla heidän ammatillista osaamistaan ja yrittäjävalmiuksiaan. Uusi tukimuoto kytkeytyy samaan 55 vuotta täyttäneiden työllisyyden edistämiseen tähtäävään kokonaisuuteen, johon kuuluvat myös muun muassa työttömyyspäivärahan lisäpäiväoikeuden asteittainen poistuminen ja uusi muutosturvakokonaisuus, joka koostuu muutosturvakoulutuksesta ja muutosturvarahasta. Tätä kokonaisuutta koskevat lakiehdotukset annettiin eduskunnalle hallituksen esityksellä HE 62/2022 vp. Edellä mainittua kokonaisuutta koskeva lainsäädäntö tulee voimaan samaan aikaan kuin tässä esityksessä ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että ehdotettu 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki on kannatettava kohderyhmän työllistymisen edistämiseksi. On myös tarkoituksenmukaista, että muutokset tulevat voimaan samaan aikaan vuoden 2023 alusta lukien.

Esityksessä todetaan, että palkkatuen vaikuttavuus kolmannelle sektorille työllistämisen osalta on heikompaa kuin yrityksiin työllistäminen. Esityksessä todetaan lisäksi, että henkilökohtaisen tuen määrää ja muita palveluita voitaisiin pyrkiä lisäämään kiinnittämällä aiempaa enemmän huomiota palvelutarpeen arvioinnissa ja palkkatukea myönnettäessä siihen, olisiko henkilön avoimille työmarkkinoille työllistymisen edistämiseksi tarpeen tarjota palkkatukijakson ohessa myös muita palveluita. Palveluiden yhdistäminen palkkatukijakson yhteyteen on mahdollista nykyisenkin sääntelyn puitteissa. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että palkkatuen uudistus edistäisi edelleen mahdollisuuksia rakentaa palkkatuelta ja työllistymistä edistävistä palveluista polkuja avoimille työmarkkinoille.

Palkkatuen rahoitus

Vuodesta 2017 lähtien palkkatuen rahoitukseen on käytetty työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan työllisyysmäärärahojen lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan työttömyysetuusmäärärahoja. Valtion vuoden 2023 talousarvioesityksessä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokalla on huomioitu julkisen talouden suunnitelman 2023-2026 mukaisesti 25,7 miljoonan euron siirto sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan työttömyysturvamomenteilta momentilla 32.30.55 Toimen työurien pidentämiseksi (arviomääräraha). Momentilta rahoitettaisiin vuodesta 2023 alkaen kuntien velvoitetyöllistämisen ja 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen menoja.

Esityksessä kuvatulla tavalla palkkatukeen käytettävien työttömyysetuusmäärärahojen määrä voi kasvaa siten, että nykyinen arvioitu käyttö ylittyy. Ehdotettujen muutosten ei arvioida lisäävän valtion työttömyysetuusmäärärahojen tarvetta kokonaisuutena, mutta työttömyysetuusmäärärahat kohdentuisivat aiempaa enemmän aktiivikäyttöön. Mikäli palkkatukeen liittyy merkittäviä syrjäytysvaikutuksia, voivat etuusmenot kuitenkin kasvaa kokonaisuutena.

Muuta

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 5 §:ään määritelmä palkkatuetusta työstä. Koska uudistuksen myötä käytössä on useita eri nimellä kulkevia palkkatuetun tuen muotoja, on määritelmän lisääminen työttömyysturvalakiin tarpeellinen sääntelyä selkeyttävä lisäys.